

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat OKTAY* tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.


Muazzez ORHAN IŞIK
Van Milletvekili

Makroekonomik politikanın en önemli alanlarından birinin ulusal bütçeler olduğunu bilinmektedir. Hükümetlerin sosyal ve ekonomik önceliklerini yansıtan politika beyanları olan bütçeler; eşitsizliklerin giderilmesi ve bunların kamu kaynaklarının tahsisi yoluyla ele alınması için önemli bir araç olarak tanımlanan bir kamu eylem alanıdır. Dolayısıyla bütçeler bir kurum ve kuruluşun kadınların ihtiyaçlarını ele alma ve cinsiyet eşitliğini sağlama konusundaki kararlılığının da göstergeleridir.

İlk bakışta bütçeler toplumsal cinsiyet açısından tarafsız görünebilir; çünkü özel olarak ne kadınlar ne de erkekler söz konusu edilmektedir. Ancak bütçe uygulamasında kararların kadınlar ve erkekler üzerinde çok farklı etkileri ve sonuçları söz konusu olmaktadır. Bu nedenle, kamu gelir ve harcamalarının, kadınlar üzerinde, erkeklere kıyasla yaratacağı farklı etkileri belirlemek için, bu gelir ve harcamaların toplumsal cinsiyet yaklaşımı ile analiz edilmesi gereklidir. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye duyulan gereksinim son dönemlerde birçok ülkede tespit edilmiş ve uygulamaya yansıtılmıştır. Dünyada 40'tan fazla ülkede toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye versiyonlarına rastlanmaktadır. UNWOMEN kaynaklarından, 70'e yakın ülkeden 13'ünün bütçe tahsislerinin toplumsal cinsiyet açısından izlemek için kapsamlı sistemleri uygulamaya tamamen yansıttığı, 41 ülkede ise toplumsal cinsiyet duyarlı bütçeleme için olumlu ilerleme kaydedildiğini ifade edilmektedir.

Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın, şiddetin eşitsizliğin azaltılması amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerinin toplumsal cinsiyete duyarlı hazırlanması ve uygulanması gereklidir. Türkiye'de kadınlara yönelik eşitsizlik verileri hem yerel ve ulusal hem de uluslararası birçok raporla açığa çıkmıştır. Kadınlar erkeklere göre kamusal hizmetlerden daha az yararlanmaktadır. İstihdam ve gelir imkanlarına erişemeyen kadınların derin bir yoksulluk ve işsizlik yaşadığı birçok resmi veri ile ortadadır.

Türkiye'deki kadın yurttaşların eşit, özgür ve bağımsız bireyler olarak yaşamasının imkanlarını gözetken bir bütçeleme gereklidir. Mevcut durumda Türkiye'de kurum ve kuruluşların bütçeleri; çoğunlukla erkekler için, erkekler tarafından ve erkekler ihdas edilmiş alanlara yönelik hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Türkiye nüfusunun yarısını oluşturan kadınların 2021 yılı için 1,4 Trilyona yaklaşan bütçeyi ne oranda kullandığı bilinmemektedir. Çünkü bu yönde bir analitik yaklaşım söz konusu değildir. Genel toplam üzerinden yapılamayan bu analiz kurum bazlı da yapılamamaktadır. Bu durum salt bütçe kullanım oranlarının bilinmemesinden ibaret

değildir aynı zamanda kadınlara yönelik yaşamsal kamu hizmetlerinin de eksikliğidir. Milyonlarca kadın yurttaşın eğitimde, istihdamda, ulaşım, siyasette, medyada, sanatta ve yaşamın her alanında onurlu ve bağımsız bir yaşam kurabilmesinin önündeki bir engel de mevcut bütçe tercihleridir. Bütçe ödeneklerinin toplumsal cinsiyet eşitliği sağlaması amacıyla yapısal, düşünsel, kurumsal ve yasal bir değişim ve dönüşüm çalışması yapılmak zorundadır. Bu çalışmanın TBMM başkanlığında yapılması, kadın ve toplumsal cinsiyet çalışmaları alanındaki sivil toplum ve demokratik kitle örgütlerinin görüşlerinin alınması, eşitsizlik sorununun bütçeye ilişkin boyutlarının tespit edilmesi gerekir.

Türkiye’de de kadınlara karşı eşitsiz ve adaletsiz yapıyı dönüştürmek ve bu dönüşümü hızlandırmak, kadın cinayetlerini durdurmak, kadınlar için insan onuruna yaraşır bir siyasal ve ekonomik yaşamın imkanlarını sunmak ve 21 yüzyılda insan haklarının gereklerini yerine getirmek için toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımı tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetlerine yansıtılmalıdır. Bütçe hazırlanması ve uygulanması süreçlerinde kadın katılımı, kadın bakış açısının yansıtılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama amacı korunmalıdır. Bu amaçla tüm kamu idarelerinde ve yerel yönetimlerde cinsiyet eşitliği perspektifini uygulamaya yansıtma görevli birimlerin kurulması, kamu bütçelerinin eşitlikçi bir yaklaşıma yakınlaştırılması ve cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırılması için yapılması gereken çalışmaları tespit ve bu kapsamda tedbirlerin hızlandırılması gereklidir.

Bu bağlamda;

- 1) Görev alanınızda bulunan kurum ve kuruluşların 2021 yılı toplam bütçeleri ne kadardır? 2021 yılında yapılan toplam harcamaların cinsiyet etki değerlendirmesi yapılmış mıdır? Harcanan bütçenin ne kadarı kadınlara yönelik hizmetlere, ne kadarı erkeklere yönelik hizmetlere ve ne kadarı genele yönelik hizmetlere yapılmıştır?
- 2) Görev alanınızda bulunan kurum ve kuruluşların 2022 bütçe hazırlık çalışmaları kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir çalışma ve cinsiyet etki değerlendirmesi yapılmış mıdır?
- 3) Türkiye’de kadın yoksulluğunu ve işsizliğini azaltmak ve kadın yurttaşların refahını iyileştirmek amacıyla 2022 yılında hangi çalışmalara öncelik vereceksiniz?
- 4) Türkiye’nin toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından 156 ülke arasından 133. Sırada olmasının nedenleri nelerdir? Durumun iyileştirilmesi için görev alanınızdaki kurumlarda alınması yapılan planlamalar nelerdir?
- 5) Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğini esas alan bütçeleme sistemine geçilmesi için görev alanınızdaki kurum ve kuruluşlarda yürütülen çalışmalar nelerdir?
- 6) Görev alanınızdaki merkezi ve yerel kurum bütçelerindeki bütçe tercihleri ile Türkiye’de kadına yönelik eşitsizlik, ayrımcılık ve şiddetin ilişkisine dair bir çalışmanız mevcut mudur?
- 7) Görev alanınızda bulunan kurum ve kuruluşların 2022 bütçe hazırlık çalışmaları kapsamında bütçe hazırlığı yapan çalışma ekiplerinde kadın katılımı sağlanmış mıdır?
- 8) Görev alanınızda bulunan kurum ve kuruluşların Strateji ve Bütçe Başkanlıklarında şube müdürü üzeri üst yöneticiler içerisinde kadın sayısı nedir?